

110966

Ambassadør går av:

Skandale med jødisk gull koster Sveits dyrt i USA

Sveitsiske banker og myndigheter møter en strøm av fordømmelse i USA for sin holdning til de forsvunne jødiske verdier fra krigens tid.

Aftenpostens korrespondent ULF ANDENÆS

Washington

Den sveitsiske ambassadør i Washington søkte i går avskjed etter at amerikanske politikere og talsmenn for jødiske organisasjoner hadde rettet skyts mot ham i det som var nyeste runde av en lang rekke angrep på sveitserne. Ambassadøren, Carlo Jagmetti, hadde fått gjennomgå for sine utsagn om at Sveits måtte «føre krig» mot jødiske grupper og andre kritikere. New York-senatoren Alfonse D'Amato, som selv er katolikk, var blant dem som krevde en unnskyldning.

«Det er utrolig at en ambassadør kan få seg til å bruke et slikt språk med slike undertoner, sa D'Amato.

Reaksjonene mot Sveits i utlandet har hatt sin største

tyngde i USA. Her finnes den fremste konsentrasjon av jøder utenfor Israel, svært mange av dem overlevende eller barn av overlevende fra Hitlers forfølgelser, og her finnes også den største samling av jødisk kapital. Det blir rapportert at de jødiske kapitaleiere som har satsset på det sveitsiske bankvesen er i gang med å omplassere sine midler; i reaksjon mot handlemønsteret fra sveitsiske banker og myndigheter.

«Jeg finner det ikke lenger passende å fortsatte å tjenestegjøre i dette landet, skrev ambassadør Jagmetti i sitt avskjedsbrev.

Ikke bare jøder, men også den brede opinion i USA har reagert med mistenksomhet og forferdelse etter hvert som de sveitsiske bankers forsøk på å dekke over fortidens dystre hemmeligheter er kommet for dagen og noen av de sveitsiske politikere har avgitt uheldige uttalelser. Ikke minst ble ordene fra den avgående sveitsiske president om jødiske gruppers forsøk på «destabilisering» og «utpressing» av Sveits, møtt med vantrø.

En stor del av tautrekningen mellom Sveits og de jødiske grupper har funnet sted i USA. En av de mest kjente episodene var i New York i forrige måned da den sveitsiske representant Thomas Borer møtte lederne for den jødiske verdenskongressen, Edgar Bronfman og Israel Singer. Møtet utløste en formidabel oppvask da Borer etter møtet sendte en rapport hjem om at Sveits og dets banker nå sto overfor en kampanje av trusler og press fra jødiske kretser.

Ødelagt ry

Virkningene i den amerikanske offentligheten har etter hvert utviklet seg til en katastrofe for Sveits. En ting er påstandene om at sveitserne vasket penger for det tredje rike, beriket seg på gullet etter myrdede jøder og holdt midlene skjult etter krigen. Like ødeleggende er inntrykket av at dagens sveitsiske bankierer bare ytterst motstrebende har vært villig til en oppklaring av forbyrteiser de selv i alle fall er for unge til å ha vært med på. Virkningen

er ikke blitt bedre av utsagn fra enkelte sveitsiske politikere om at oppstusset skyldes utenlandske konspirasjoner mot Sveits.

Affæren med det jødiske gullet synes å ha skapt en grunnleggende endring i amerikanernes bilde av Sveits og dets rolle under den annen verdenskrig, på samme måte som Waldheim-skandalen ti år tidligere skadet bildet av Østerrike. På grunn av Waldheim ble oppfatningen av Østerrike på kort tid endret,

FORTIDEN: Tidligere fanger og veteraner fra den annen verdenskrig markerte i går 52-årsdagen for frigjøringen av konsentrasjonsleiren Auschwitz. Samme dag søkte den sveitsiske ambassadør i USA, Rico Jagmetti (t.v.) avskjed på grunn av sitt utsagn om nødvendigheten av å «føre krig» mot jødiske grupper.

Foto: NTB/AP

fra «Hitlers offer» til «de gamle nazistenes tilfluktssted». Nå har skandalen med det jødiske gullet ram-

met bildet av Sveits tilsvarende: «Det tapre folk i fjellene som holdt Hitler på avstand» er forvandlet i den

populære bevissthet til «Hitlers pengevaskere». I begge tilfeller var det ikke først og fremst avskyningene

fra fortiden som skapte skandalen, men mer inntrykket av uvilje til å ta et oppgjør med fortiden.

... og nå vil Frankrike også granske hva som skjedde

Frankrike vil gjøre opp for Vichy-regimets plyndring av jødene.

Alain Juppé

Lyon

Frankrikes statsminister Alain Juppé har lansert «Operasjon sannhet» for å avdekke Vichy-regimets konfiskering av franske jøders formuer under den andre verdenskrig. I senest utgitt, sier kritikere

uttrykket? spør Henri Hajdenberg, lederen for Crif.

Allerede 22. juli 1941 vedtok Vichy-regimet en lov for Frankrike og de oversjøiske områdene som raskt tok karakter av ren plyndring. Leiligheter, smykker, kunstverk og bankkonti ble konfiskert. Paris kommune er blant de mest offentlige i usjøsom i dag sier de eldre eiendommer som stammer fra jødene.

handling av jødene. Først i 1995, da Jacques Chirac kom til makten, kom det en slik unnskyldning.

Ifølge Le Figaro befant det seg 22 000 kunstverk i over 200 private samlinger. Mye ble funnet igjen etter krigen og gitt tilbake, men fortsatt er det flere tusen kunstverk som ingen har gjort krav på. Disse befinner seg trolig i museer rundt om i landet. Le Monde skriver at det finnes en liste over 1905

Ambassadør går av:

Skandale med jødisk gull koster Sveits dyrt i USA

Sveitsiske banker og myndigheter møter en strøm av fordømmelse i USA for sin holdning til de forsvunne jødiske verdier fra krigens tid.

Aftenpostens korrespondent
ULF ANDENÆS

Washington

Den sveitsiske ambassadør i Washington søkte i går avskjed etter at amerikanske politikere og talsmenn for jødiske organisasjoner hadde rettet skytset mot ham i det som var nyeste runde av en lang rekke angrep på sveitserne. Ambassadøren, Carlo Jagmetti, hadde fått gjennomgå for sine utsagn om at Sveits måtte «føre krig» mot jødiske grupper og andre kritikere. New York-senatoren Alfonse D'Amato, som selv er katolikk, var blant dem som krevde en unnskyldning.

Det er utrolig at en ambassadør kan få seg til å bruke et slikt språk med slike undertoner, sa D'Amato.

Reaksjonene mot Sveits i utlandet har hatt sin største

tyngde i USA. Her finnes den fremste konsentrasjon av jøder utenfor Israel, svært mange av dem overlevende eller barn av overlevende fra Hitlers forfølgelser, og her finnes også den største samling av jødisk kapital. Det blir rapportert at de jødiske kapitaleiere som har satset på det sveitsiske bankvesen er i gang med å omplassere sine midler, i reaksjon mot handlemønsteret fra sveitsiske banker og myndigheter.

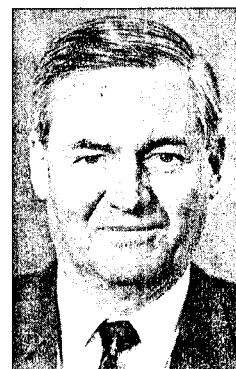
- Jeg finner det ikke lenger passende å fortsette å tjenestegjøre i dette landet, skrev ambassadør Jagmetti i sitt avskjedsbrev.

Ikke bare jøder, men også den brede opinjon i USA har reagert med mistenksomhet og forferdelse etter hvert som de sveitsiske bankers forsøk på å dekke over fortidens dystre hemmeligheter er kommet for dagen og noen av de sveitsiske politikere har avgitt uheldige uttalelser. Ikke minst ble ordene fra den avgående sveitsiske president om jødiske gruppers forsøk på «destabilisering» og «utpressing» av Sveits, møtt med vantro.

En stor del av tautrekningen mellom Sveits og de jødiske grupper har funnet sted i USA. En av de mest kjente episodene var i New York i forrige måned da den sveitsiske representant Thomas Borer møtte lederne for den jødiske verdenskonferansen, Edgar Bronfman og Israel Singer. Møtet utløste en formidabel oppvask da Borer etter møtet sendte en rapport hjem om at Sveits og dets banker nå sto overfor en kampanje av trusler og press fra jødiske kretser.

Ødelagt ry

Virkningene i den amerikanske offentligheten har etter hvert utviklet seg til en katastrofe for Sveits. En ting er påstandene om at sveitserne vasket penger for det tredje rike, beriket seg på gullet etter myrdede jøder og holdt midlene skjult etter krigen. Like ødeleggende er inntrykket av at dagens sveitsiske bankiere bare ytterst motstrebende har vært villig til en oppklaring av forbyrrelser de selv i alle fall er for unge til å ha vært med på. Virkningen

er ikke blitt bedre av utsagn fra enkelte sveitsiske politikere om at oppstusset skyldes utenlandske konspirasjoner mot Sveits.

Affæren med det jødiske gullet synes å ha skapt en grunnleggende endring i amerikanernes bilde av Sveits og dets rolle under den annen verdenskrig, på samme måte som Waldheim-skandalen ti år tidligere skadet bildet av Østerrike. På grunn av Waldheim ble oppfatningen av Østerrike på kort tid endret,

FORTIDEN: Tidligere fanleiren Auschwitz. Sammenhengene av å «føre krig»

fra «Hitlers offer» til gamle nazistenes tilflukt. Nå har skandalen med det jødiske gullet

... og nå vil Frankrike også granske hva som skjedde

Frankrike vil gjøre opp for Vichy-regimets plyndring av jødene.

Lyon

Frankrikes statsminister Alain Juppé har lansert «Operasjon sannhet» for å avdekke Vichy-regimets konfiskering av franske jøder formuer under den andre verdenskrig. I seneste laget, sier kritikerne.

Under et møte med den jødiske fellesorganisasjonen Crif nylig forstket Juppé at det nå er på høy tid å finne ut om privatpersoner etter statsinstitusjoner i dag forvalter midler som ble beklagelig av Vichy-regimet under nazistenes okkupasjon av Frankrike.

Franske medier bemerker tydelig at det har tatt over 50 år å nå den åpenbare konklusjon at også franske jøder ble fratatt sine formuer, slik de ble overalt i Europa. Flere aviser mener også at

Alain Juppé

Juppé forsøker å komme på offensiven før jakten i de mange arkivene avdekker svært ubehagelige opplysninger.

- Ingen hevnaksjon

- Vi ønsker ingen økonomisk hevnaksjon; dette er en sak av moralsk karakter. Vi vil ha kartlagt det som skjedde for å slutte fred med fortiden og bli kvitt tvilen. Det var 300 000 jøder i Frankrike da krigen brøt ut. 74 000 ble sent til dødsleirene og kom aldri tilbake. Hvem bemektiget seg verdien til familier som ble helt

utryddet? spør Henri Hajdenberg, lederen for Crif.

Allerede 22. juli 1941 vedtok Vichy-regimet en lov for Frankrike og de oversjøiske områdene som raskt tok karakter av ren plyndring. Leiligheter, smykker, kunstverk og bankkonti ble konfiskert. Paris kommune er blant mange offentlige institusjoner som i dag sies å styre eiendommer som stammer fra jødene.

- Nasjonalt ansvar

- Det er et nasjonalt ansvar å få avdekket det som skjedde. Alle statlige og kommunale institusjoner har plikt til å bidra med det de vet, sier Juppé.

Tidligere konservativ sosialminister, Simone Veil, sier det er bemerkelsesverdig at dette ikke har blitt gjort før. Det er det kanskje ikke ville ikke; tidligere president Francois Mitterrand ville i sin regjeringstid aldri unnskyldte Vichy-regimets be-

handling av jødene. Først i 1995, da Jacques Chirac kom til makten, kom det en slik unnskyldning.

Ifølge Le Figaro befant det seg 22 000 kunstverk i over 200 private samlinger. Mye ble funnet igjen etter krigen og gitt tilbake, men fortsatt er det flere tusen kunstverk som ingen har gjort krav på. Disse befinner seg trolig i museer rundt om i landet. Le Monde skriver at det finnes en liste over 1995 bortkomne kunstverk som har vært glemt bort hovedsakelig i Louvre-museet.

Ofte er stjålne malerier kommet til rette ved rene tilfældigheter, ved at etterlatte har oppdaget tidligere familiekatter på veggene i offentlige museer. Så sent som for noen måneder siden viste Mompidou-senteret frem et maleri av Fernand Leger fra 1914, «Kvinne i rødt og grønt». Le Figaro sier at museet vet godt hvem eieren er, men at han ikke ble kontaktet. NTB

blant KVINNE...